

informed cities

MAKING RESEARCH WORK FOR LOCAL SUSTAINABILITY

EUROPEJSKIE INICJATYWY NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU NA POZIOMIE LOKALNYM

ROLA ŚRODOWISK AKADEMICKICH, SAMORZĄDOWYCH I INSTYTUCJI
EUROPEJSKICH WE WSPIERANIU DZIAŁAŃ NA SZCZEBLU LOKALNYM

www.iclei-europe.org/informed-cities

PRIMUS –
POLICIES AND RESEARCH FOR AN
INTEGRATED MANAGEMENT OF
URBAN SUSTAINABILITY

Niniejsza publikacja powstała w ramach inicjatywy Informed Cities i jest jednym z rezultatów projektu PRIMUS (Policies and Research for an Integrated Management of Urban Sustainability), finansowanego ze środków europejskich w ramach 7 Programu Ramowego w okresie maj 2009 – kwiecień 2012. Tekst opracowany na podstawie książki „Informed Cities”, pod redakcją Theobald, K., Joas, M., Garzillo, C., Kuhn, S., Routledge, Wielka Brytania 2012.

Autorzy: Stefan Kuhn i Cristina Garzillo

Wydawca: ICLEI Sekretariat Europejski GmbH
Leopoldring 3, 79098 Freiburg, Niemcy
www.iclei-europe.org, www.iclei-europe.org/informed-cities

Projekt graficzny: Rebekka Dold, Freiburg, Niemcy | www.rebekkadold.de

Tłumaczenie: Ania Rok

**Publikacja sfinansowana ze środków Komisji Europejskiej w ramach 7 Programu Ramowego
Projekt nr. 226814**

Pewne prawa zastrzeżone, ICLEI Sekretariat Europejski GmbH, 2012

Ta publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska. W razie pytań lub chęci wykorzystania tej publikacji w sposób wykraczający poza warunki licencji, prosimy o kontakt pod adresem urban.governance@iclei.org

Freiburg, 2012

**Koordynator
projektu:**

Organizacje partnerskie:

Zrzeczenie się:

Opinie wyrażone w niniejszej publikacji są jedynie opiniami autorów i niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko lub opinię Komisji Europejskiej. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania informacji zawartych w niniejszej publikacji.

WPROWADZENIE

© Steve Allen, iStock

Institucje europejskie odgrywają ważną rolę w tworzeniu i upowszechnianiu narzędzi służących do oceny poziomu zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym. Z drugiej strony, sukces działań na poziomie lokalnym zależy również od samorządów lokalnych, które współpracują z instytucjami europejskimi w tworzeniu odpowiednich instrumentów. Zadaniem środowisk akademickich jest natomiast wspieranie administracji lokalnej w dokonywaniu właściwych wyborów i rozpoznawaniu nowych wyzwań stojących przed społecznościami lokalnymi.

Jednocześnie powszechnie notuje się¹ brak komunikacji, porozumienia i wspólnych celów między środowiskami akademickimi a samorządowymi. Przedstawiciele administracji nie są świadomi istniejących wyników badań lub nie potrafią wyciągnąć z nich odpowiednich wniosków, podczas gdy wielu naukowców nie ma odpowiedniej wiedzy odnośnie priorytetów i wyzwań, z którymi muszą mierzyć się władze lokalne.

Kwestia znalezienia odpowiednich instrumentów wspierających wdrażanie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym spotkała się w ostatnich dziesięcioleciach ze wzmożonym zainteresowaniem zarówno ze strony środowisk akademickich, jak i samorządowych. Nie ulega wątpliwości, że wiele samorządów lokalnych wykorzystuje szereg narzędzi i metod ułatwiających podejmowanie decyzji oraz ocenę postępu we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju.

Te narzędzia mogą być albo opracowywane lokalnie, albo funkcjonować w ramach szerszej inicjatywy na poziomie krajowym lub europejskim. Ocena postępu przy wykorzystaniu lokalnie opracowanych kryteriów zwykle odnosi się do specyficznych celów przyjętych na poziomie danego miasta czy gminy, nie pozwalając na porównanie osiągnięć z tymi odnotowanymi przez inne samorzady lokalne. Europejskie inicjatywy wspierające wdrażanie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym stwarzają natomiast szansę wymiany doświadczeń z innymi ak-

© Icefields, dreamstime.com

© Dave Balton, iStock

tywnymi miastami oraz przyczyniają się do promocji danego miasta w skali krajowej i europejskiej. Niezależnie od mocnych i słabych stron obu podejść, nie ulega wątpliwości, że narzędzia wspierające wdrażanie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym są bardzo potrzebne i w ciągu ostatnich lat pojawiło się wiele nowych inicjatyw w tej dziedzinie.

Autorzy tej publikacji postawili sobie dwa cele. Po pierwsze, dokonać przeglądu istniejących europejskich inicjatyw wspierających wdrażanie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym w odniesieniu do poszczególnych etapów zarządzania lokalnym procesem zrównoważonego rozwoju. Efektem tego przeglądu jest stwierdzenie, że żadna z istniejących inicjatyw nie oferuje jednako-owego wsparcia na każdym poszczególnym etapie lokalnego procesu, a zatem umiejętne łączenie tych inicjatyw może przynieść najwięcej pożytku lokalnej społeczności.

Drugim celem jest sformułowanie rekomendacji odnośnie współpracy między administracją lokalną a środowiskami akademickimi, w oparciu o zrozumienie słabych i mocnych stron obu partnerów. Wdrożenie tych rekomendacji pozwoli na stworzenie metodologicznie poprawnego i możliwie efektywnego podejścia do planowania i wdrażania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym.

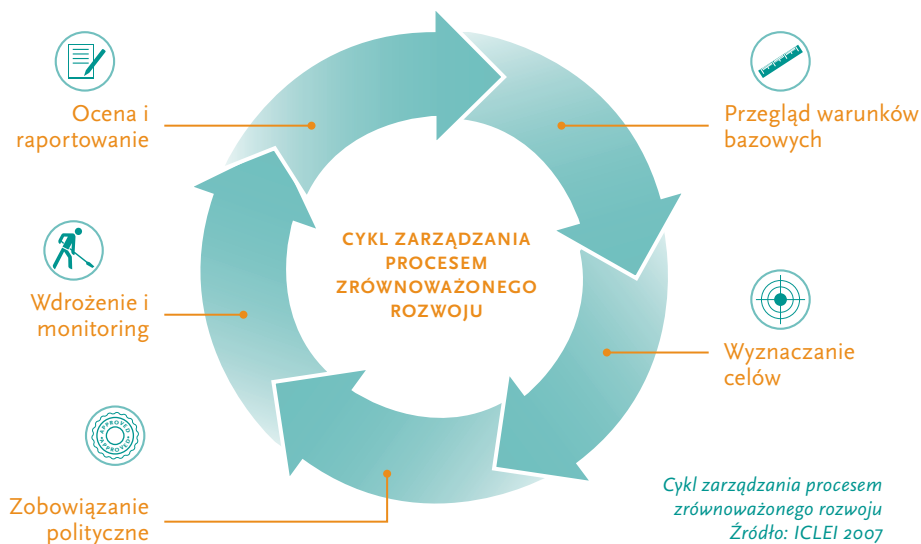
Autorzy są przekonani, że Komisja Europejska odgrywa istotną rolę w upowszechnianiu i wzmacnianiu tej współpracy, wspierając wspólne działania i inicjatywy wychodzące zarówno od środowisk akademickich, jak i samorządowych

CYKL ZARZĄDZANIA PROCESEM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU NA POZIOMIE LOKALNYM: JAK POWIĄZAĆ PROCES DECYZYJNY Z PROCESEM BADAWCZYM?

Wykorzystanie dostępnych europejskich narzędzi wspierających ocenę poziomu zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym może być pierwszym krokiem do wdrożenia zintegrowanego systemu zarządzania lokalnym procesem zrównoważonego rozwoju. Z drugiej strony, dla wielu miast korzystanie z narzędzi oferowanych na poziomie europejskim jest raczej dodatkową aktywnością, której głównym celem jest porównanie własnych wyników z tymi notowanymi przez inne samorządy. Zintegrowany system zarządzania lokalnym procesem zrównoważonego rozwoju można określić jako cykl logicznie powiązanych pięciu kroków²:

1. Przegląd warunków bazowych: opis stanu faktycznego, który stanowi punkt wyjścia do dalszych działań
2. Wyznaczanie celów: na podstawie opisanej wyżej diagnozy, w wyniku procesu dyskusji i uzgodnień, administracja lokalna ustala lokalne kierunki rozwoju i odpowiadające im mierzalne cele
3. Zobowiązanie polityczne: tak ustalone kierunki rozwoju i cele są następnie zatwierdzane przez radę miasta, a działania konieczne do ich osiągnięcia są uwzględniane w budżecie miasta
4. Wdrożenie i monitoring: faza realizacji działań koniecznych do osiągnięcia założonych celów, działania te mogą być realizowane przez różne grupy i w różnych horyzontach czasowych
5. Ocena i raportowanie: ocena postępu w realizacji celów, powiązana z wyznaczonym wcześniej horyzontem czasowym i pozwalająca na korektę podejmowanych działań

Opisane wyżej pięć etapów realizowane jest w sposób cykliczny, pozwalając na ciągłe doskonalenie rezultatów i uwzględnianie doświadczeń z poprzednich cykli.

INSTYTUCJONALIZACJA WSPÓŁPRACY NA POZIOMIE LOKALNYM

© ICLEI

Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym wymaga konsekwentnego, cyklicznego procesu, działań o charakterze systemowym. Ogromną rolę we właściwym funkcjonowaniu systemu odgrywają stojący za nim ludzie. Konieczna jest taka organizacja pracy, aby poszczególne osoby miały jasno wyznaczony zakres obowiązków oraz pracowały na rzecz osiągnięcia wspólnego celu, postępując zgodnie z określonym planem działań. Współpraca przedstawicieli administracji lokalnej i środowisk akademickich, w ramach której wspólnie opracowywane są lokalne strategie i plany działania, musi być dobrze zaplanowana. Aby obie

strony mogły w pełni identyfikować się z obraną strategią, współpraca powinna rozpoczynać się na najwcześniejszych etapach planowania.

Zarządzanie procesem zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym ma charakter cykliczny i międzysektorowy, stąd dobrym rozwiązaniem jest ustanowienie *grupy zadaniowej* obejmującej lokalnych decydentów, przedstawicieli środowisk naukowych oraz praktyków. Ta nowa struktura powinna integrować oraz wykorzystywać już istniejące struktury, zarówno w ramach administracji lokalnej, jak i instytucji badawczej. Grupa zadaniowa może np. stanowić platformę łączącą międzywydziałowy zespół koordynujący, ciało obecne w wielu administracjach, z interdyscyplinarnymi zespołami, coraz liczniej powstającymi jako uzupełnienie tradycyjnej struktury uniwersyteckiej. W ten sposób ustanowiona grupa powinna nadzorować całość procesu, a jej regularne spotkania mogą być poświęcone poszczególnym, jasno zdefiniowanym kwestiom. Inne formy wspierania współpracy między środowiskami decydentów i badaczy możliwe są w ramach zewnętrznych organizacji specjalizujących się we wspieraniu transferu wiedzy, m.in. różnego typu sieci czy agencji działających na poziomie krajowym i europejskim.

KROK 1: PRZEGLĄD WARUNKÓW BAZOWYCH

Kiedy decyzja o rozpoczęciu wspólnych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju została podjęta, pierwszym krokiem jest opracowanie możliwie pełnej i spójnej diagnozy obecnej sytuacji. Dobre zrozumienie bieżącej sytuacji i zebranie w jednym miejscu działań podejmowanych przez różnych aktorów jest ważnym etapem na drodze do zmian. Szczególnie ważne jest staranne opisanie wskaźników wykorzystywanych przez poszczególne wydziały i zakresu gromadzonych przez nie danych. Informacje i dostęp do istniejących danych są kluczowe dla powodzenia dalszych działań. Gromadzone dane stanowią ważne źródło informacji, które powinny zostać wykorzystane w debacie odnośnie kierunków rozwoju danego miasta. Niestety, w wielu miastach gromadzone

dane są niekompletne i opisują lokalną rzeczywistość w sposób fragmentaryczny. W niektórych przypadkach badacze mogą pomóc lepiej wykorzystać istniejące dane, uzupełniając braki i eliminując niespójności. W innych przypadkach konieczne jest zebranie nowych danych lub opracowanie nowych wskaźników.

Ważnym elementem jest również wybór podejścia czy metody, zgodnie z którą zostanie przeprowadzona diagnoza. Dobrym rozwiązaniem może być np. wykorzystanie *Zobowiązań z Aalborg* jako wytycznych gromadzenia danych na tym etapie lokalnego procesu.

OCENA POTRZEB

Kolejnym krokiem po opisie bieżącej sytuacji jest identyfikacja problemów i potrzeb oraz wybór priorytetów. Media i opinia publiczna odgrywają ważną rolę w definiowaniu pewnych zjawisk jako problemów³. Na tym etapie oceny sytuacji łatwo zauważyć specyficzne wyzwania związane z procesem wdrażania zrównoważonego rozwoju: konieczność wyboru priorytetów, problem granic między poszczególnymi dyscyplinami czy sektorami, szukanie kompromisu między tym co potrzebne, a tym co wykonalne w danych warunkach, równoważenie interesów poszczególnych aktorów.

© shironosov, iStock

Wielu badaczy ma trudności ze zrozumieniem potrzeb decydentów i odpowiedzią na ich oczekiwania. Aby usprawnić komunikację między tymi dwoma środowiskami, badacze powinni lepiej poznać specyfikę procesu decyzyjnego, co pozwoli im lepiej zrozumieć priorytety decydentów i ich metody działania. Z drugiej strony, lokalna polityka powinna odpowiadać na potrzeby badawcze związane z lokalnym procesem zrównoważonego rozwoju. Jednym z ustaleń ostatnio prowadzonych badań w tej dziedzinie⁴ jest to, że dysproporcja między tym, czego decydenci potrzebują, a tym, do czego mogą szybko uzyskać dostęp jest szansą dla badaczy zainteresowanych społeczną użytecznością rezultatów ich pracy.

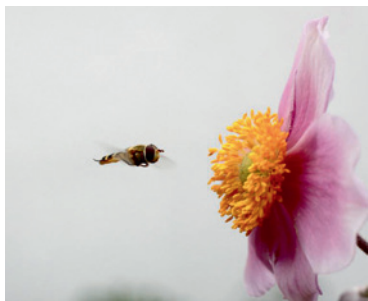
Pożyteczne na tym etapie mogą być instytucje pośredniczące, których rola polegałaby na komunikowaniu potrzeb decydentów badaczom. Środowiska akademickie mogą służyć wsparciem w postaci „głosu w dyskusji” – przyczyniając się do właściwej identyfikacji potrzeb i priorytetów – lub w postaci „ekspertyzy”, jeśli decydenci zgłaszają zapotrzebowanie na niezależne badania, które miałyby ocenić przydatność ich propozycji.

Prawie jedna trzecia samorządów lokalnych jest przekonana, że wykorzystanie prestiżu nauki jest ważnym elementem strategii marketingowej. Jednocześnie wielu badaczy jest przekonanych o wadze swojej pozycji akademickiej i bezstronności w politycznych dyskusjach. Odwołanie do wyników badań legitymizuje wybory decydentów i wspiera ich w podejmowaniu właściwych decyzji⁵.

KROK 2: WYZNACZANIE CELÓW

© Tim George, flickr, under a Creative Commons license

Wyznaczenie kierunków rozwoju, a przede wszystkim mierzalnych celów, można rozumieć jako etap, na którym spotykają się polityka i nauka, w tym sensie, że konkretne decyzje polityczne wyrażone są w postaci liczb opartych na analizie naukowej. Decyzja odnośnie wyboru celów i określenia horyzontu czasowego ich osiągnięcia nie może być podjęta bez szczegółowej, obiektywnej analizy poszczególnych rozwiązań, tak aby uniknąć ryzyka porażki w późniejszym okresie. Warto jednak pamiętać, że proponowane kierunki rozwoju i cele wyrażają subiektywne, często sprzeczne, interesy

poszczególnych aktorów. Z tego względu etap wyznaczania celów jest najtrudniejszą fazą w cyklu zarządzania procesem zrównoważonego rozwoju, często pomijaną lub odkładaną na później przez przedstawicieli administracji. Przejście od *przeglądu warunków bazowych* bezpośrednio do wdrażania projektów wydaje się być zdecydowanie wygodniejszą strategią. Tymczasem, wdrażanie projektów bez wypracowania lokalnego konsensusu odnośnie kierunków przyszłego rozwoju danej społeczności, jedynie za pomocą przypadkowego zestawu dobrze brzmiących „projektów na rzecz zrównoważonego rozwoju”, może nie wystarczyć do osiągnięcia wymiernych i trwałych zmian na poziomie lokalnym. W ostatniej dekadzie *wyznaczanie celów* stało się kluczowym elementem większości europejskich inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju miast. Podpisując *Zobowiązania z Aalborg*, samorządy lokalne zobowiązują się do wyznaczenia nie więcej niż pięćdziesięciu celów w dziesięciu obszarach tematycznych i regularnego raportowania postępów w ich osiągnięciu w ramach *Europejskiej Kampanii na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Miast* (*European Sustainable Cities & Towns Campaign*). Inne inicjatywy zakładają przyjęcie przez samorządy lokalne wcześniej wyznaczonych celów, np. w przypadku Porozumienia między Burmistrzami⁶, miasta-sygnatariusze zobowiązują się do zmniejszenia poziomu emisji dwutlenku węgla o 20% i opracowania *Planu Działań na rzecz Zrównoważonej Energii* (*Sustainable Energy Action Plan*), zawierającego harmonogram osiągnięcia tego celu. Najczęściej tego typu plany działań nie ograniczają się jedynie do gospodarki energetycznej i określają również cele w innych, powiązanych obszarach.

KIERUNKI ROZWOJU CZY CELE?

Zanim przejdziemy do analizy roli środowisk akademickich w procesie wyznaczania kierunków rozwoju i celów w ramach lokalnego procesu na rzecz zrównoważonego rozwoju, warto zwrócić uwagę na różnicę między tymi dwoma pojęciami. Podczas gdy kierunki rozwoju mają zazwyczaj charakter jakościowy (np. „transport bardziej przyjazny dla środowiska”), cele powinny być ilościowe i mierzalne (np. „20% mniej samochodów przejeżdżających przez centrum miasta każdego dnia”). Z tego względu przyjęte kierunki rozwoju mogą często brzmieć podobnie w wielu miastach europejskich, jak pokazuje m.in. przykład *Zobowiązań z Aalborg*⁷. Cele natomiast różnią się, odzwierciedlając specyfikę poszczególnych miast. Podczas gdy konsensus odnośnie kierunków rozwoju jest zazwyczaj stosunkowo łatwy do osiągnięcia, zarówno wśród różnych środowisk politycznych jak i pozostałych interesariuszy, cele są najczęściej wynikiem kruchej równowagi pomię-

dzy tym, co **potrzebne**, tym, co **możliwe** oraz tym, co leży w **interesie** poszczególnych aktorów. W osiągnięciu tej równowagi mądre wsparcie i mediacja ze strony środowisk naukowych mogą być nieocenione, jak pokazują poniższe przykłady.

CO JEST POTRZEBNE?

Pytanie “co jest **potrzebne**?” często prowadzi do radykalnych odpowiedzi. Jeśli np. podzielimy ilość gazów cieplarnianych, które mogą być rocznie wyemitowane do atmosfery bez negatywnych skutków dla klimatu przez liczbę osób zamieszkujących Ziemię, maksymalny roczny poziom emisji CO₂ w przeliczeniu na mieszkańca może być w okolicach 10% dzisiejszego poziomu emisji w większości miast Zachodniej Europy, co oznacza konieczność 90% redukcji. Taki postulat, zgłoszony przez partię polityczną lub inną grupę interesariuszy, zostanie z pewnością odrzucony jako zbyt radykalny, niemożliwy do zrealizowania lub utopijny. Środowiska naukowe mogą wspierać proces negocjacji, zmierzający do określenia celu właściwego dla konkretnej społeczności, prezentując długoterminowe trendy, poparte rezultatami badań naukowych, przy zachowaniu bezstronności. W ten sposób naukowcy mogą przyczynić się do lepszego zrozumienia wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem, pomagając wszystkim zaangażowanym stronom wznieść się ponad chęć maksymalizacji własnych interesów w krótkiej perspektywie czasowej i zaakceptować wspólne, ambitne cele. Dzięki obiektywnemu przedstawieniu potrzeb, środowiska akademickie mogą sprawić, że lokalne cele będą bliższe temu, co jest możliwe do zrealizowania.

© Isabel Fernández

CO JEST MOŻLIWE DO ZREALIZOWANIA?

Zakres tego, co jest **możliwe** do zrealizowania może nie pozostawiać wiele miejsca do dyskusji. Podczas gdy mieszkańcy hiszpańskich miast muszą zdecydowanie ograniczyć swoje zużycie wody, Finowie nie muszą specjalnie troszczyć się o zakręcanie kurka z wodą podczas mycia zębów. Miasto, które jest stolicą ciężkiego przemysłu może pochwalić się znaczącą poprawą jakości powietrza dzięki zastosowaniu nowoczesnej technologii, natomiast miasto uniwersyteckie, z gospodarką opartą głównie na usługach, musi włożyć dużo wysiłku w obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń, pochodzących głównie z prywatnego transportu. Miasto o szybko wzrastającej liczbie ludności może

mieć znacznie mniejsze pole manewru, jeśli chodzi o zapewnienie dostępnych cenowo mieszkań, niż to, które traci mieszkańców, nawet jeśli to pierwsze może przeznaczyć na ten cel więcej środków. Wszystkie te przykłady pokazują, że lokalne cele w dziedzinie zrównoważonego rozwoju muszą odzwierciedlać lokalne warunki topograficzne, środowiskowe i ekonomiczne. Oprócz zbierania danych ilustrujących bieżącą sytuację, badacze powinni przedstawić zakres tego, co jest możliwe do zrealizowania w danych warunkach, minimalizując ryzyko wyznaczenia celów, które byłyby zbyt ambitne i nieralistyczne lub, odwrotnie, nieefektywne. Opracowania dotyczące przewidywanych zmian warunków brzegowych lub możliwości aktywnego ich kształtowania stanowią kolejny ważny wkład środowisk akademickich w lokalny proces wyznaczania celów. Przedstawiając zaangażowanym stronom, co jest możliwe do zrealizowania, badacze mają wpływ na to, w jaki sposób poszczególni aktorzy definiują swoje interesy

CO LEŻY W NASZYM INTERESIE?

© AVTG, iStock

Rozumienie *interesu* danej społeczności może zmieniać się w czasie, ale także kształtować się w ramach dyskusji. Nawet miasta o identycznych warunkach środowiskowych i ekonomicznych mogą zdecydować się na inne cele, z różnych powodów. Po pierwsze, proces sprawowania władzy zakłada wyznaczanie priorytetów. Jako że „zrównoważony rozwój” dotyka właściwie wszystkich dziedzin administracji, żadne miasto nie może skupić się jednocześnie na wszystkim. Podczas gdy „Miasto Energii Słonecznej” może odłożyć na później kwestie związane z segregacją społeczną, „Miasto Integracji Społecznej” będzie bardziej skłonne zaakceptować wyższy udział paliw kopalnych w lokalnej gospodarce energetycznej. Po drugie, różne grupy w obrębie lokalnej społeczności mogą mieć różne opinie odnośnie tego, które cele są możliwe do zaakceptowania, a

które nie. Warto pamiętać, że tylko nieliczne cele mogą być osiągnięte wysiłkiem samej administracji, a skoro partnerzy społeczni będą odgrywać ważną rolę w osiąganiu lokalnych celów, powinni być również zaangażowani w ich wyznaczanie. Po trzecie i ostatnie, definiowanie interesu danej społeczności jest zawsze efektem splotu wielu czynników, wypadkową ogólnego stanu świadomości i postępu na drodze do rozumienia zrównoważonego rozwoju.

Co ważne, nauka (a wraz z nią również naukowcy) może odgrywać kluczową rolę w każdym z wymienionych wyżej procesów: wyznaczania priorytetów, kształtowania pozycji poszczególnych grup oraz upowszechniania stylu życia zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju. Ogromne znaczenie dla efektywności współpracy między środowiskami akademickimi i samorządowymi na etapie wyznaczania kierunków i celów rozwoju mają bliskie i oparte na zaufaniu relacje między badaczami a przedstawicielami lokalnej administracji. Wolni od presji związanych z kalendarzem wyborczym i w dużym stopniu niezależni od politycznych interesów, badacze i specjaliści zatrudnieni w administracji lokalnej mogą wspólnie pełnić rolę doradców i moderatorów, zarówno w odniesieniu do decydentów politycznych na szczeblu lokalnym, jak i wobec lokalnej społeczności. Ich zadaniem jest dostarczenie informacji i danych niezbędnych innym do sformułowania własnych stanowisk, prezentowania ich w trakcie dyskusji i ostatecznie wypracowania konsensusu. Ze względu na walor obiektywizmu, jaki niosą ze sobą wyniki badań naukowych, poszczególne grupy chętnie odwołują się do autorytetu badaczy, szukając argumentów dla wzmocnienia swoich, często sprzecznych stanowisk lub oczekując przejścia przez badaczy roli arbitrów w rozsądzaniu sporów wokół lokalnej polityki. W tym kontekście zachowanie bezstronności w ocenie poszczególnych stanowisk jest szczególnie ważne.

CELE I WSKAŹNIKI

W odróżnieniu od kierunków rozwoju, które mają charakter opisowy, cele muszą być wyrażone liczbowo, tak aby można było zmierzyć stopień, w jakim zostały osiągnięte. Rzecz jasna żadna administracja lokalna nie jest w stanie monitorować wszystkich aspektów zrównoważonego ro-

zwoju. Oznacza to konieczność wyboru wskaźników, za pomocą których decydenci będą mogli dowiedzieć się, które aspekty rozwoju lokalnego przebiegają zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, a które nie. Każda dyskusja na temat wskaźników niesie za sobą niebezpieczeństwo nadmiernego skomplikowania z jednej strony, i zbytniego uproszczenia z drugiej strony. Pomiędzy tymi dwoma skrajnościami pozostaje dość szerokie pole manewru do wyboru odpowiednich wskaźników. Część europejskich i krajowych inicjatyw oceniających poziom zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym, np. *Europejska Zielona Stolica (European Green Capital Award)*⁸, opiera się na zestawie wskaźników, w ramach których kandydujące miasta opisują swoje osiągnięcia i które stanowią podstawę oceny dokonywanej przez jury. Zakładając, że dane miasto nie jest zainteresowane uczestnictwem w tego typu europejskich i krajowych inicjatywach porównujących poziom zrównoważonego rozwoju, proces doboru właściwych wskaźników powinien odbywać się w ramach współpracy między poszczególnymi wydziałami danej jednostki samorządowej i uwzględniać lokalną specyfikę. Inne inicjatywy oparte są na wcześniej określonych celach, np. cel redukcji emisji dwutlenku węgla o 20%, zakładany w ramach Porozumienia między Burmistrzami. To podejście ma swoje zalety, szczególnie jeśli chodzi o prostotę przekazu i promocję danej inicjatywy – jeden wspólny cel dla wszystkich miast w Europie. Z drugiej strony, jak wyżej wspomniane, jedno miasto może osiągnąć ten wspólny cel dzięki pojedynczemu projektowi, podczas gdy inne będzie potrzebować rozłożonego na lata planu działań obejmującego różne sektory, w zależności od ich sytuacji wyjściowej. Współpraca między samorządami a środowiskami naukowymi może pomóc uniknąć przystąpienia do inicjatywy nieodpowiadającej lokalnym warunkom. Przystąpienie do niewłaściwej inicjatywy może prowadzić do niewygodnej sytuacji, w której system polityczny jest zmuszony odpowiadać na wymagania niedostosowane do potrzeb czy możliwości danego miasta. Jednocześnie badacze mogą służyć lokalnej administracji pomocą w wyborze odpowiednich wskaźników i zasileniu ich danymi, które pomogą zdefiniować właściwe cele.

KROK 3: ZOBOWIĄZANIE POLITYCZNE

Proces decyzyjny związany z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju wymaga legitymizacji w postaci decyzji Rady Miasta, zwłaszcza jeśli podejmowane decyzje mają konsekwencje dla lokalnego budżetu. W związku z tym cele wyrażone w sposób ilościowy, choć wypracowane wspólnie przez

© Dekloferak, dreamstime.com

różne grupy w obrębie społeczności, ekspertów, urzędników i badaczy, powinny zawsze podlegać zatwierdzeniu przez ciało o charakterze politycznym. Z punktu widzenia badacza ten krok może oznaczać niepotrzebne spowolnienie całego procesu, czasem również osłabienie proponowanych celów w wyniku politycznej debaty i zawartych kompromisów.

Z drugiej strony pozycje radnych zazwyczaj dobrze oddają nastroje i przekonania lokalnej społeczności. Społeczny konsensus odnośnie celów i działań w dziedzinie zrównoważonego rozwoju kształtuje się w ramach niekończącego się procesu aktualizacji posiadanych informacji, wzrostu świadomości i zmiany zachowań. Polityczne poparcie dla celów zrównoważonego rozwoju jest pochodną poziomu zaawansowania tego procesu.

ADMINISTRACJA LOKALNA I ŚRODOWISKA NAUKOWE NA ETAPIE LEGITYMIZACJI POLITYCZNEJ

© Nyul, dreamstime.com

Zrozumienie odmiennych kontekstów, w których poruszają się przedstawiciele administracji samorządowej i osoby reprezentujące środowiska akademickie jest jednym z największych wyzwań w procesie umacniania współpracy między tymi dwoma środowiskami. Zapytani o podstawowe różnice w podejściu do zrównoważonego rozwoju, lokalni urzędnicy i badacze zgadzają się co do tego, że systemy, w ramach których funkcjonują, kierują się odmienną logiką⁹.

Zadaniem badaczy jest analiza długoterminowych trendów i formułowanie rekomendacji dla działań, które powinny zostać podjęte w danym momencie, podczas gdy lokalni decydenci są związani kalendarzem wyborczym i preferują działania, których sukces będzie widoczny w ciągu czterech czy pięciu lat. Rekomendacje prezentowane przez badaczy powinny opierać się na wnioskach płynących z przeprowadzonej analizy, natomiast lokalni politycy muszą szukać równowagi między realizacją swoich przekonań odnośnie tego, co jest dobre dla danej społeczności, a przekonaniaми tej konkretnej społeczności, inaczej kolejne wybory oznaczać będą dla nich przegraną¹⁰.

Stanowisko naukowe, którego wyrazem są rekomendacje prezentowane przez badaczy, niekoniecznie musi odzwierciedlać treść konsensusu społecznego, której wyrazem są decyzje podejmowane przez ciało polityczne. To oznacza, że na etapie legitymizacji politycznej, zarówno badacze, jak i przedstawiciele samorządu powinni grać zgodnie z regułami odmiennych systemów, w ramach których funkcjonują. Tylko wiarygodna, obiektywna i rygorystyczna analiza naukowa może dostarczyć informacji, które doprowadzą do zmiany świadomości społecznej. Jedynie odpowiedzialna decyzja polityczna, uwzględniająca potrzeby i obawy różnych grup społecznych, będzie elementem wzmacniającym zaufanie do politycznego zaangażowania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Działając wspólnie, administracja lokalna i środowiska naukowe mogą budować społeczną akceptację dla coraz ambitniejszych celów.

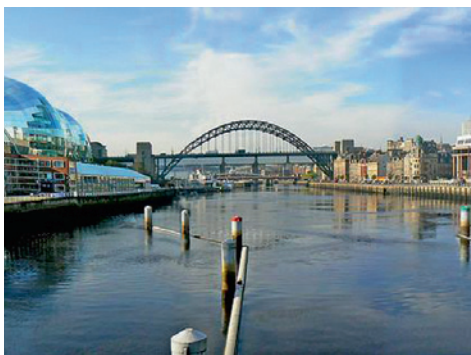
EUROPEJSKIE INICJATYWY I ZAANGAŻOWANIE POLITYCZNE

Część spośród europejskich inicjatyw promujących zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym wykorzystuje potencjał zaangażowania politycznego. Przykładowo, zarówno *Zobowiązania z Aalborg*, jak i *Porozumienie między Burmistrzami*, wymagają, aby decyzja o przystąpieniu do danej inicjatywy i przyjęcie w jej ramach zobowiązania zostały zatwierdzone przez Radę Miasta lub upoważnionego reprezentanta. Samorządy lokalne mogą wykorzystywać tego typu inicjatywy jako element „zazieleniania” swojego wizerunku lub zewnętrzne potwierdzenie swojego zaangażowania w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu mają szansę zyskać większą widoczność na arenie krajowej i europejskiej, ale także dotrzeć do własnych mieszkańców.

KROK 4: WDROŻENIE I MONITORING

Po zaakceptowaniu celów i otrzymaniu politycznego mandatu do ich realizacji przychodzi czas na kluczowy etap lokalnego procesu na rzecz zrównoważonego rozwoju, czyli wdrożenie konkretnych działań. Ten etap wymaga dobrej organizacji i koordynacji wielu przebiegających równocześnie działań. Warunkiem sukcesu jest tu odpowiednia komunikacja i włączenie w realizację działań wspomnianych wcześniej poszczególnych grup w ramach danej społeczności. Współpraca z i pomiędzy różnymi grupami pozwala zwiększyć ich zaangażowanie we wdrażane działania. Fundamenty skutecznej realizacji działań to dobry plan, właściwe przygotowanie i raportowanie podejmowanych działań oraz, przede wszystkim, sprawna komunikacja i zaangażowanie wszystkich kluczowych grup. Wcześniejsze zatwierdzenie projektów przez Radę Miasta odgrywa ważną rolę, legitymizując podejmowane działania i nadając im charakter priorytetowy.

© penzo07, flickr, under a Creative Commons license

KOORDYNACJA DZIAŁAŃ

Niezależnie od wcześniejszych ustaleń odnośnie podziału zadań, pojawiające się ograniczenia o charakterze politycznym lub finansowym mogą wpłynąć na możliwości działania lokalnej administracji. Podobnie z badaczami, zapotrzebowanie na dostarczane przez nich ekspertyzy może okazać się większe niż planowano, przedstawiane przez nich rekomendacje mogą także spotykać się ze sprzeciwem. Wreszcie inni interesariusze, np. lokalni przedsiębiorcy lub zakłady usług komunalnych mogą zgłaszać inne potrzeby, związane z rynkowych aspektem realizowanych działań. Te trzy perspektywy: administracji lokalnej, środowisk naukowych i aktorów ekonomicznych nie muszą się wykluczać, powinny natomiast skupić się na odmiennych aspektach.

Właściwa koordynacja jest podstawowym warunkiem powodzenia projektów i działań w dziedzinie zrównoważonego rozwoju. Brak odpowiedniej koordynacji przekłada się na braki w innych obszarach. Z tego względu należy za wszelką cenę unikać rozpoczynania wielu pojedynczych projektów, realizowanych według różnych harmonogramów, przez instytucje badawcze, administrację lokalną i aktorów ekonomicznych (np. zakłady komunikacji miejskiej czy firmy zajmujące się zbieraniem odpadów) i w miarę możliwości szukać działań, które mogłyby nawzajem się uzupełniać.

Harmonogram i podział zadań w obrębie wspólnych projektów powinny zostać uzgodnione najpóźniej na tym etapie przez administrację lokalną i zaangażowane instytucje badawcze. Takich ustaleń najłatwiej dokonywać na poziomie osób odpowiedzialnych za poszczególne zadania w ramach administracji i uniwersytetu, które są następnie zatwierdzane na poziomie kierownictwa danych instytucji.

Dobrowolnie przyjęte cele i zobowiązania powinny zostać podane do publicznej wiadomości, łącznie z wykazem wszystkich działań planowanych do realizacji w danym okresie czasu (np. w ciągu roku). Działania te nie muszą konieczne być realizowane jedno po drugim. Zamiast tego powinien zostać stworzony plan wyznaczający działania priorytetowe i zawierający wszelkie niezbędne informacje, takie jak podział zadań, osoby kontaktowe oraz wymogi związane z komunikacją i procesem legislacyjnym.

PROCES MONITORINGU

Jednocześnie, w celu zebrania danych potrzebnych do oceny rezultatów, proces realizacji zaplanowanych działań powinien być monitorowany, a informacja zwrotna przekazywana politykom.

W praktyce, po zakończeniu fazy przygotowawczej, grupa robocza może zacząć gromadzić informacje o postępach w realizacji działań. Grupa może podjąć się tego zadania samodzielnie lub skorzystać z pomocy innych organizacji gromadzących i przekazujących wiedzę. Taką rolę mogą odgrywać np. różnego typu „ciała doradcze, instytuty badawcze, firmy konsultingowe czy think tanki”¹¹.

Celem tego procesu jest ocena rezultatów podejmowanych działań i próba analizy długoterminowych trendów. W razie potrzeby umożliwia to podjęcie działań naprawczych jeszcze w trakcie realizacji danego projektu.

Monitoring rezultatów jest możliwy tylko pod warunkiem, że działania mają przyczyniać się do realizacji wcześniej założonych celów, zdefiniowanych na bazie konkretnych wskaźników. Proces monitoringu jest zatem jednocześnie weryfikacją poczynionych na wcześniejszych etapach założeń, dostarczając dodatkowych wyjaśnień lub kwestionując przyjęte wcześniej uzasadnienia, i może prowadzić do modyfikacji lub zawieszenia części planowanych działań.

Z drugiej strony, przewidzenie i dostosowanie się do nowych warunków czy zjawisk może nastęczać wielu trudności. Stąd potrzebne jest nowe podejście, w większym stopniu wykorzystujące nowoczesne metody prognostyczne (m.in. foresight). We współpracy z uniwersytetami, samorządy mogą rozwinąć swoje umiejętności w dziedzinie prognozowania niekorzystnych zdarzeń i ograniczania ich skutków oraz zwiększyć zdolności przystosowawcze dzięki prognozowaniu strategicznemu i budowie możliwych scenariuszy.

ZMIANY I KOREKTY

Częścią procesu monitoringu jest wymiana informacji z pozostałymi aktorami. To obejmuje przede wszystkim informacje odnośnie tego, w jakim stopniu dobrowolnie podjęte zobowiązania zostały wypełnione poprzez realizację zaplanowanych działań. Na tym etapie mogą pojawić się nieporozumienia, może się również zdarzyć, że dana instytucja może zrezygnować z wypełniania swoich zobowiązań, kierując się np. krótkoterminowym interesem ekonomicznym. W takim wypadku partnerzy akademicy mogą odegrać rolę moderatora i pomóc w rozwiązaniu konfliktu. To zakłada pewne możliwości czy umiejętności, którymi partnerzy akademicy niekoniecznie muszą dysponować. Tym niemniej, niezależnie od możliwości, warto postrzegać takie sytuacje raczej jako szansę niż jako obowiązek i postarać się obrócić je na swoją korzyść.

© Bruno Girin, flickr, under a Creative Commons license

Może się zdarzyć, że sytuacja osiągnie taki punkt, w którym niezbędne będzie zasięgnięcie opinii lokalnych decydentów. W takim wypadku międzywydziałowa grupa robocza powinna poinformować Radę Miasta o zaistniałej sytuacji. Na podstawie otrzymanych informacji, Rada Miasta podejmuje decyzję o odpowiednich środkach zaradczych i, jeśli zachodzi taka potrzeba, przydziela dodatkowe fundusze.

Połączenie długoterminowego myślenia, charakterystycznego dla sfery naukowej, z sytuacją determinowaną przez krótkoterminowe interesy nie jest rzeczą łatwą. Zazwyczaj odzwierciedleniem tego są konflikty dotyczące podziału środków pomiędzy poszczególne obszary lokalnej polityki, w zgodzie z interesami różnych grup. Ważne, aby na tym etapie postarać się przewyciężyć bariery utrudniające myślenie i prowadzenie polityki w perspektywie długoterminowej, obecne zarówno w administracji lokalnej, jak i tradycyjnych strukturach akademickich. Zarządzanie procesem zrównoważonego rozwoju ma charakter transdyscyplinarny i ponadsektorowy oraz angażuje wielu aktorów. Próba uzgodnienia celów pochodzących z różnych obszarów może stanowić zatem poważne wyzwanie.

KROK 5: OCENA I RAPORTOWANIE

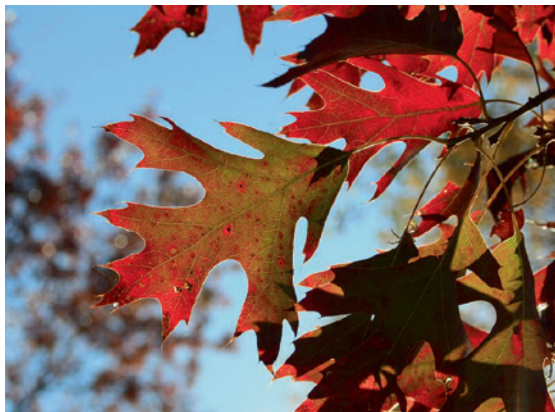
Regularna ewaluacja pozwala uczyć się na własnych błędach, przyczyniając się do lepszej realizacji przyszłych działań i zapewniając ocenę ich planowanych i nieprzewidzianych konsekwencji. Wyniki ewaluacji są także pomocne w rozwiązywaniu ewentualnych konfliktów oraz decydują o kontynuacji lub zakończeniu danego procesu.

Ewaluacja nie powinna być zatem rozumiana jako jednorazowy wysiłek, a raczej powinna mieć miejsce przed, w trakcie, oraz po zakończeniu procesu wdrażania działań:

- Przed rozpoczęciem działań (*ex-ante*), ewaluacja pomaga w podejmowaniu decyzji odnośnie organizacji procesu wdrażania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym oraz w definiowaniu pożądanych konsekwencji realizacji wyznaczonych celów i planowanych działań w danym okresie czasu.
- W trakcie wdrażania działań (*interim*), na bieżąco realizowany proces ewaluacyjny pozwala administracji lokalnej analizować postępy i dostosowywać planowane działania do zmieniających się warunków, tak aby osiągnąć założone cele.
- Po zakończeniu realizacji działań (*ex-post*), ewaluacja pomaga prześledzić proces planowania i wdrażania działań oraz rezultaty podjętych inicjatyw. Wnioski płynące z procesu ewaluacji mogą przyczynić się do zmian w strukturze administracji lokalnej lub zostać wykorzystane przy planowaniu przyszłych celów i działań.

EWALUACJA PROCESU

© GollyGóres flickr, under a Creative Commons license

Ewaluacja procesu współpracy jest niezwykle istotna ponieważ pozwala stwierdzić, na ile proces ten okazał się sukcesem. Z jednej strony, działający wspólnie przedstawiciele środowisk akademickich i administracji lokalnej zdążyli już zaznajomić się z zasadami rządzącymi danym procesem i często skomplikowanymi procedurami, które powinny pozostać bez zmian przynajmniej w pewnym okresie czasu. Z drugiej strony, proces ewaluacji niesie ze sobą zmiany. Zmiany mogą obejmować

m.in. sposoby pracy, struktury organizacyjne, strategie współpracy czy wręcz kulturę danej organizacji. Badacze i przedstawiciele administracji lokalnej znajdują się w ciągłym procesie interakcji, ucząc się na własnych doświadczeniach, ale również przyswajając sobie oczekiwania, przekonania czy wiedzę innych osób¹². Zmiany organizacyjne i pozytywna reakcja na nowe sytuacje i nowe warunki oznaczają ciągłe ulepszenia i ułatwiają realizację kolejnych cykli w ramach procesu zarządzania zrównoważonym rozwojem.

EWALUACJA REZULTATÓW

Druga część procesu ewaluacji jest bardziej zorientowana na cele. Jej celem jest ocena osiągniętych rezultatów w odniesieniu do planowanych kierunków rozwoju, celów i dalszych perspektyw rozwoju. Porównanie planowanych celów z rzeczywistością osiągniętymi wartościami pozwala nie tylko na porównanie zakładanych i rzeczywistych rezultatów, w ramach jednego cyklu. Co ważniej-

sze, takie porównanie umożliwia odniesienie dzisiejszych rezultatów do średnio- i długookresowych celów, wspierając dane miasto w realizacji długoterminowej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Oba elementy procesu ewaluacji mogą prowadzić do zmian, zarówno w ramach procesu sprawowania władzy, jak i charakteru wdrażanych działań, jako że kwestionowane są w ten sposób rutynowe sposoby funkcjonowania.

W zasadzie pierwszy cykl w ramach procesu zarządzania zrównoważonym rozwojem powinien zawierać w sobie refleksję na temat procesu i podejmowanych działań. Warto również pamiętać, że wdrożenie pewnych inicjatyw wpłynie na inne działania, a zatem warto analizować powiązania między poszczególnymi działaniami. W dziedzinie zarządzania zrównoważonym rozwojem na poziomie lokalnym, te współzależności są szczególnie ważne ponieważ międzysektorowy charakter podejmowanych kwestii oznacza konieczność szeroko zakrojonej współpracy przekraczającej tradycyjne podziały.

© ICLEI

EWALUACJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIAST NA POZIOMIE EUROPEJSKIM

© katerha, flickr, under a Creative Commons license

Wiele europejskich inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym zawiera w sobie elementy ewaluacji, najczęściej w postaci zestawu wskaźników o charakterze ilościowym oraz standardów monitoringu i raportowania. Otrzymane w ten sposób raporty oceniają stan bieżący oraz postęp w dziedzinie zrównoważonego rozwoju na poziomie danego miasta. Dla przykładu, sygnatariusze Porozumienia między Burmistrzami są zobowiązani do „*do-starczenia raportu z realizacji działań*

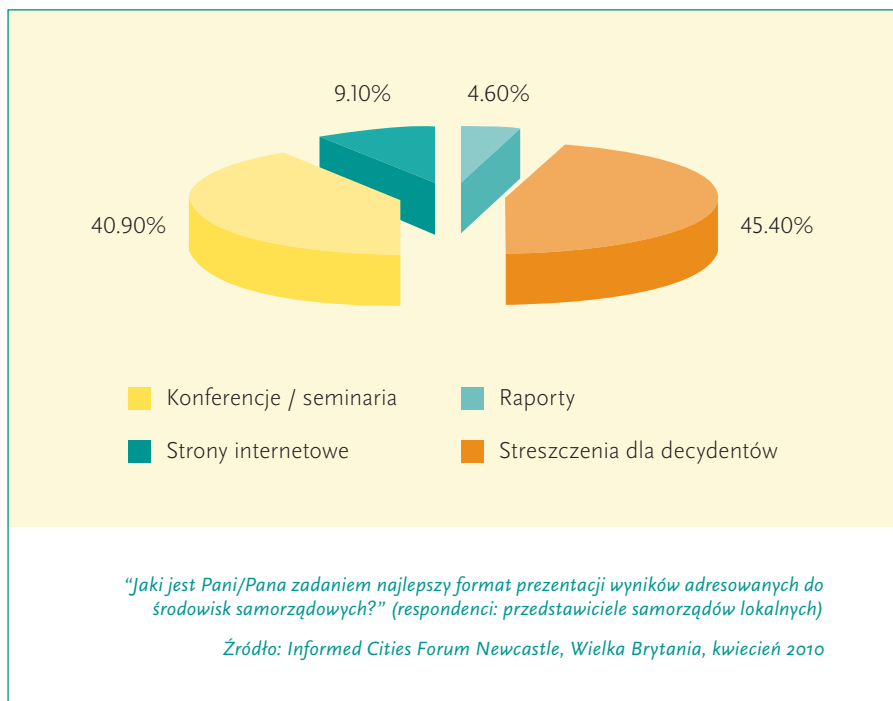
przynajmniej co drugi rok po złożeniu Planu Działań, w celu dokonania ewaluacji, monitoringu i weryfikacji osiągnięć”. Kryteria monitoringu i ewaluacji są różne dla różnych inicjatyw, m.in. jeśli chodzi o wymaganą częstotliwość raportowania, używane wzory dokumentów, punkty odniesienia, charakter liczbowy lub opisowy, partycypacyjny lub technokratyczny.

KOMUNIKACJA I RAPORTOWANIE

© Monkeybusinessimages, dreamstime.com

W jaki sposób udostępniać wnioski z ewaluacji? Jakie metody można wykorzystać do opisu i upowszechniania osiągniętych rezultatów? Przedstawicielom samorządu brakuje czasu i doświadczenia potrzebnego do lektury publikacji naukowych. Konieczne jest zatem przełożenie wyników badań na język zrozumiały dla lokalnych decydentów i szerszej publiczności, który pozwoli na zrozumienie treści i wagi osiągniętych rezultatów. Często sugerowanym rozwiązaniem jest produkcja różnego typu streszczeń, rekomendacji czy kluczowych punktów¹³. Warto podkreślić, że zarówno badacze, jak i samorządowcy, zgadzają się co do tego, że najlepszą formą prezentacji rezultatów są konferencje i seminaria lub krótkie materiały dla decydentów podsumowujące kluczowe punkty. Raporty i strony internetowe natomiast nie są oceniane jako skuteczne kanały upowszechniania rezultatów¹⁴.

EUROPEJSKIE INICJATYWY NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU NA POZIOMIE LOKALNYM: PRIORYTETY LOKALNYCH DECYDENTÓW I PRZYSZŁOŚĆ PODOBNYCH INICJATYW

Doświadczenie i informacje zebrane od badaczy i przedstawicieli administracji lokalnej w trakcie działań i wydarzeń organizowanych w ramach inicjatywy Informed Cities sugerują, że funkcjonujące obecnie europejskie inicjatywy wspierające zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym powinny pójść o krok dalej. Pożądanym kierunkiem zmian jest lepsze dostosowanie istniejących inicjatyw i narzędzi do potrzeb ich odbiorców oraz połączenie mocnych stron poszczególnych inicjatyw: szerokiego zakresu tematycznego *Ram Odniesienia dla Zrównoważonych Miast (Reference Framework for Sustainable Cities)*¹⁵, indywidualnie generowanych raportów oraz możliwości gromadzenia danych oferowanych przez *Local Evaluation 21*¹⁶, poziomu ambicji celów proponowanych przez *Zobowiązania z Aalborg* czy *Porozumienie między Burmistrzami*, potencjał utęgracji danych oferowanego przez *Integrated Urban Monitoring for Europe Initiative (IUME)*¹⁷ oraz prestiżu związany z *Europejską Zieloną Stolicą* i innych.

© Newcastle Gateshead

Nie ulega wątpliwości, że żadne z istniejących inicjatyw czy narzędzi nie jest w stanie spełnić wszystkich oczekiwań. Nie wydaje się także prawdopodobne, żeby różne instytucje odpowiedzialne za poszczególne narzędzia¹⁸ połączyły siły i stworzyły jedną wspólną Europejską Inicjatywę na rzecz Wdrażania i Monitorowania Zrównoważonego Rozwoju na Poziomie Lokalnym. W konsekwencji lokalne samorządy muszą dokonać wyboru tej spośród istniejących inicjatyw, która najlepiej odpowiada ich potrzebom. Innymi słowy, wiele miast buduje swoje własne ramy odniesienia, wykorzystując różne inicjatywy na różnych etapach procesu, kierując się ich przydatnością w realizacji konkretnych zadań. W praktyce oznacza to, że liczne samorządy uczestniczą w więcej niż jednej inicjatywie i próbują łączyć je na poziomie lokalnym, poszukując powiązań i tworząc zintegrowany, lokalny proces, który nie ma na razie swojego odpowiednika na poziomie europejskim.

10 NIEZBĘDNYCH SKŁADNIKÓW EUROPEJSKIEJ INICJATYWY NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU NA POZIOMIE LOKALNYM

W jaki sposób instytucje europejskie powinny rozwijać inicjatywy wspierające zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym, tak aby odpowiadały one na potrzeby miast? Poniżej 10 kluczowych rekomendacji, które razem składają się na wzorową *Europejską Inicjatywę na rzecz Wdrażania i Monitorowania Zrównoważonego Rozwoju na Poziomie Lokalnym*:

1. WSPARCIE NA KAŻDYM ETAPIE CYKLU ZARZĄDZANIA PROCESEM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym oferuje wsparcie dla wszystkich pięciu etapów cyklu zarządzania procesem zrównoważonego rozwoju, tzn. w tworzeniu analizy sytuacji wyjściowej, wyznaczaniu celów, uzyskiwaniu mandatu politycznego, wdrażaniu działań i wreszcie ewaluacji ich rezultatów.

2. ZAAWANSOWANY ZESTAW WSKAŹNIKÓW

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym jest oparta na zestawie kluczowych wskaźników, które odzwierciedlają lokalną rzeczywistość w wymiarze środowiskowym, ekonomicznym i społecznym, a odpowiednie dane potrzebne do zasilenia tych wskaźników są dostępne na poziomie lokalnym.

3. PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym integruje różne aspekty zrównoważonego rozwoju, nie ograniczając się jedynie do stworzenia ich listy i podejmowania niezależnych działań związanych z poszczególnymi aspektami. Podstawowym celem jest dążenie do ochrony zasobów naturalnych, mających charakter dóbr publicznych, oraz do zapewnienia godnych warunków życia wszystkim osobom należącym do danej społeczności.

4. WSPÓLNE KIERUNKI ROZWOJU

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym opiera się na i zawiera w sobie zestaw celów o charakterze opisowym, pod którymi może podpisać się każde europejskie miasto. Proponowane kierunki rozwoju odnoszą się do najważniejszych kwestii w ramach zrównoważonego rozwoju, nie wyróżniając żadnego z elementów.

5. INDYWIDUALNE CELE

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym proponuje samorządom lokalnym procedurę, w ramach której mogą one wyznaczać sobie cele o charakterze ilościowym. Procedura ta umożliwia z jednej strony dokonywanie porównań w skali europejskiej, ale z drugiej pozwala zachować elastyczność, niezbędną ze względu na istniejące różnice w warunkach środowiskowych, ekonomicznych i społecznych.

6. MANDAT POLITYCZNY

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym wymaga mandatu politycznego i przejrzystości w wypełnianiu zobowiązań. Uczestnictwo jest zatwierdzane przez Radę Miasta, a zobowiązania podjęte w ramach inicjatywy są regularnie monitorowane.

7. PROMOWANIE NAJLEPSZYCH

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym wynagradza postępy, oferując najbardziej zaangażowanym miastom promocję na szczeblu europejskim i uznanie. Kryteria przyznawania wyróżnień są regularnie zmieniane, tak aby uwzględnić różne obszary działania i, przy zachowaniu przejrzystych reguł, umożliwić różnym typom miast znalezienie się wśród najlepszych.

8. WSPARCIE W REALIZACJI ZOBOWIĄZAŃ

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym jest powiązana z systemem zapewniającym uczestniczącym samorządom dostęp do niezbędnej wiedzy i innych zasobów potrzebnych do realizacji podjętych zobowiązań.

9. INDYWIDUALNA INFORMACJA ZWROTNA

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym przekazuje bezpośrednio każdemu z uczestniczących samorządów informację odnośnie uzyskanych rezultatów. Informacja zwrotna jest tak sformułowana i komunikowana, żeby mogła być użyteczna dla danego miasta i ułatwiać dalsze działania na rzecz zrównoważonego rozwoju.

10. SUMARYCZNY RAPORT NA POZIOMIE EUROPEJSKIM

Europejska inicjatywa na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym dostarcza zagregowanych informacji odnośnie zaawansowania lokalnych procesów zrównoważonego rozwoju w skali europejskiej. Raportowanie nie wymaga żadnych dodatkowych wysiłków ze strony miast, związanych z ewentualnym gromadzeniem danych, dane są publicznie dostępne i nie należą do żadnej konkretnej instytucji czy organizacji.

Celem wzorowej *europejskiej inicjatywy na rzecz wdrażania i monitorowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym* byłoby opisanie i lepsze zrozumienie postępów w dziedzinie zrównoważonego rozwoju na szczeblu lokalnym. Przedstawiona powyżej lista może służyć Komisji Europejskiej jako wstęp do dalszych badań i przyczynić się do stworzenia wspólnych rozwiązań, z pożytkiem dla wszystkich samorządów lokalnych w Europie.

Powyższa lista jest oczywiście tylko kolejnym krokiem w ramach długiego procesu. Zrównoważony rozwój miast jest możliwy tylko poprzez wspólny wysiłek wielu aktorów i wymaga współpracy wielu instytucji na szczeblu europejskim, jasnego podziału zadań między przedstawicieli środowisk samorządowych i akademickich oraz krytycznego zaangażowania mieszkańców.

Współpraca między środowiskami samorządowymi, akademickimi i instytucjami europejskimi jest trudna, zarówno na poziomie teoretycznym, jak i praktycznym. Większość z nas jest tego świadoma. Nie powinniśmy jednak zapominać, że potrzebujemy tego wysiłku, aby lepiej odpowiadać na wyzwania związane ze zrównoważonym rozwojem i poszukiwać rozwiązań wykraczających poza te stosowane obecnie.

PRZYPISY

- ¹ European Commission (2008), Scientific Evidence for Policy-Making, Brussels, Belgium; i UNCTAD (2006), Research-based policy making: bridging the gap between researchers and policy-makers, Recommendations for researchers and policy makers arising from the joint UNCTAD-WTO-ITC workshop on trade policy analysis, Geneva, 11-15 September 2006
- ² ICLEI (2007), The Aalborg Commitments Implementation Guide. A 5 step approach, Freiburg, Germany
- ³ Jungwirth, M. (2011), Environmental Management Systems in Local Public Authorities, Peter Lang GmbH, Frankfurt, Germany
- ⁴ <http://www.urbansustainabilityexchange.org.uk/>
- ⁵ Rezultaty głosowania interaktywnego przeprowadzonego wśród przedstawicieli środowisk akademickich i samorządowych uczestniczących w konferencji Informed Cities Forum w Newcastle w Wielkiej Brytanii, kwiecień 2010
- ⁶ Porozumienie między Burmistrzami, 2008, zobacz też http://www.eumayors.eu/index_en.html
- ⁷ Zobowiązania z Aalborg to powszechnie uznawany zestaw pięćdziesięciu celów o charakterze opisowym, wyznaczających kierunki zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym, zobacz też [The http://www.aalborgplus10.dk/](http://www.aalborgplus10.dk/)
- ⁸ Europejska Zielona Stolica 2010-2013, zobacz też http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm
- ⁹ Informed Cities Forum 2011: Wyniki głosowania interaktywnego są dostępne w http://informed-cities.iclei-europe.org/fileadmin/template/projects/primus/files/Live_Survey.pdf
- ¹⁰ Evans, B., Joas, M., Sundback, S. and Theobald, K. (2005), Governing Sustainable Cities, Earthscan, London, UK
- ¹¹ Holmes and Clark, 2008
- ¹² Jungwirth, M., 2011
- ¹³ European Commission, 2008; i OPM (2005), The impact of research on policy-making and practice: current status and ways forward – Report for the Audit Commission, London, UK
- ¹⁴ Rezultaty głosowania interaktywnego przeprowadzonego wśród uczestników konferencji Informed Cities Forum w Newcastle w Wielkiej Brytanii, kwiecień 2010
- ¹⁵ Ramy Odniesienia dla Zrównoważonych Miast, zobacz też <http://www.rfsustainablecities.eu/>
- ¹⁶ Local Evaluation 21, dostępne online narzędzie do samooceny lokalnego procesu na rzecz zrównoważonego rozwoju, zobacz też <http://www.localevaluation21.org>
- ¹⁷ Integrated Urban Monitoring for Europe, <http://iume.ew.eea.europa.eu/>
- ¹⁸ Dotyczy przede wszystkim poszczególnych Dyrekcji Generalnych Unii Europejskiej zaangażowanych w różne inicjatywy, np. DG ds. Energii zaangażowana w Porozumienie między Burmistrzami, DG ds. Polityki Regionalnej zaangażowana w Ramy Odniesienia dla Zrównoważonych Miast, DG ds. Ćrodowiska zaangażowana w Europejską Zieloną Stolicę, itp

INFORMED CITIES

Informed Cities to inicjatywa, której celem jest wspieranie współpracy między środowiskami naukowymi i samorządowymi w dziedzinie zrównoważonego rozwoju. W ramach inicjatywy organizowane są regularne spotkania, w których uczestniczą wspólnie przedstawiciele samorządów lokalnych oraz instytucji naukowych oraz inne formy współpracy, m.in. pilotażowe wdrożenie narzędzi zarządzania zrównoważonym rozwojem w samorządach europejskich.

Informed Cities pozwala zrozumieć, w jaki sposób rezultaty badań naukowych, właściwie wykorzystane, mogą przyczynić się do pozytywnych zmian w dziedzinie zarządzania publicznego na szczeblu lokalnym, krajowym i europejskim.

Informed Cities jest finansowane w ramach 7 Programu Ramowego Unii Europejskiej pod nazwą PRIMUS – Policies and Research for an Integrated Management of Urban Sustainability.

KONTAKT:

Informed Cities Initiative

E-mail: informed-cities@iclei.org

Strona internetowa: www.iclei-europe.org/informed-cities

Dołącz do nas na: www.facebook.com/InformedCities

Aby otrzymywać **Informed Cities Update**, kwartalny e-newsletter dostarczany bezpośrednio do Twojej skrzynki mailowej i zawierający najnowsze informacje na temat projektu, wybranych instrumentów wspierających zarządzanie zrównoważonym rozwojem oraz zaproszenia na wydarzenia związane z Informed Cities, odwiedź stronę projektu i wypełnij zamieszczony tam formularz.